

DROŠAS PILSĒTVIDES PLĀNOŠANA

**ROKASGRĀMATA
SPECIĀLISTIEM**

POLICIJA

DROŠAS PILSĒTVIDES PLĀNOŠANA

ROKASGRĀMATA
SPECIĀLISTIEM

Materiāls tapis ar Eiropas Komisijas īpašās
programmas „Tiesiskums” finansiālu atbalstu
projektā Nr. JUST/2015/JACC/AG/VICT/9223.

Publikācijā atspoguļots autoru viedoklis. Tas nevar tikt izmantots, lai paustu
Eiropas Komisijas oficiālo nostāju.

© Valsts policija

SATURA RĀDĪTĀJS

Vide un drošība	6
Drošības nozīme _____	7
Kas veido drošību? _____	8
Vides ietekme uz drošību _____	9
 Drošības aspekti teritorijas plānojumā	 10
Apkaimju plānojums un ielu tīklojums _____	12
Teritorijas izmantošanas funkcionālais plānojums _____	14
Lielu pulcēšanās vietu plānošana _____	16
Pilsētas publiskās telpas iedzīvināšana _____	17
 Drošas vides kritēriji	 18
Uzraudzība _____	20
Piekļuve _____	25
Piederība _____	29
Uzturēšana _____	32
Sociālās aktivitātes _____	33
 Pilsētvides drošības izvērtējums	 36
Kas ir drošības izvērtējums? _____	37
Ko ietver drošības izvērtējums? _____	38

PRIEKŠVĀRDS

Ikvienam pilsētas un tās apkaimes iedzīvotājam vai kāda konkrēta vides objekta lietotājam ir svarīgi ne tikai justies droši, bet arī būt drošam, ka ar viņu pašu vai viņa mantu nekas slikts nenotiks. Savukārt pilsētvide un fiziskā infrastruktūra šo drošību paaugstina vai, gluži pretēji, ietekmē negatīvi.

Tādēļ Valsts policija ir sagatavojusi rokasgrāmatu speciālistiem, kuri ikdienā atbild par pilsētplānošanu un īsteno dažādus teritorijas attīstības projektus. Lai veicinātu labāku izpratni par drošu pilsētvidi, šajā rokasgrāmatā koncentrētā veidā raksturoti tie kritēriji, kuri būtiski ietekmē ikviena drošību. Tas, savukārt, ļaus šos kritērijus ņemt vērā, domājot par teritorijas funkcionālo zonējumu un tā praktisko funkcionēšanu dzīvē vai attīstot kādu konkrētu infrastruktūras objektu.

Rokasgrāmatā nav aprakstīti pilnīgi visi drošības kritēriji, tajā ir iekļauti svarīgākie – tie, kuri ir pamatā drošai dzīves videi.

Rokasgrāmatā ir četras sadaļas. Pirmajā sadaļā „Vide un drošība” īsi raksturots drošības jēdziens, lai varētu labāk izprast, kas veido drošību. Otrajā sadaļā „Drošības aspekti teritorijas plānojumā” ir sniegts ieskats par teritorijas funkcionēšanas aspektiem, kuri būtiski ietekmē drošību konkrētajā teritorijā. Trešajā sadaļā „Drošas vides kritēriji” ir aplūkoti galvenie drošas pilsētvides kritēriji. Ceturtajā sadaļā sniegta informācija par pilsētvides drošības izvērtējumu un tā nozīmību.

The background is a photograph of a multi-story brick building with many windows. Overlaid on the image are several geometric shapes: two white hexagons on the left and a larger yellow hexagon on the right. A white trapezoidal shape is positioned in the center, containing the title text. The bottom right corner of the image is a solid yellow triangle.

VIDE UN DROŠĪBA

Drošības nozīme

Drošība un drošības sajūta ir viena no cilvēku pamatvajadzībām. Tā ir būtiska un ietekmē ne tikai labsajūtu, bet arī ekonomiskās un sociālās aktivitātes. Vidē, kur nejūtamies droši, mēs uzturamies mazāk, cenšamies no tās izvairīties un nerīkojam nekādus sociāla rakstura pasākumus, kā, piemēram, ielas svētkus u.c. Tas attiecas arī uz mūsu dzīvesvietu un tās izvēli – pēc iespējas mēs izvairāmies no īpašuma iegādes šādā teritorijā. Šaubas par konkrētās teritorijas drošību neļauj attīstīties ekonomiskajai aktivitātei, jo potenciālie klienti no šīs teritorijas izvairās. Teritorija no ekonomiskās un sociālās aktivitātes viedokļa tiek pamesta, tāpēc veidojas labvēlīga vide, lai palielinātos ar drošību saistītie riski. Katrā pilsētā ir vairākas šādas teritorijas, no kurām pilsētas iedzīvotāji cenšas izvairīties.

Kas veido drošību?

Palielinoties iedzīvotāju skaitam pilsētās, palielinās arī ar drošību saistītie riski un izaicinājumi, kā nodrošināt drošu dzīves vidi pilsētas iedzīvotājiem un viesiem ne tikai nelabvēlīgajās teritorijās, bet arī pilsētvidē kopumā, īpaši vietās, kur pulcējas liels skaits cilvēku, piemēram, parkos, iepirkšanās centros u.c. Drošības iestādes vai organizācijas, kā policija un apsardzes kompānijas, aptver tikai daļu drošības aspektu. Svarīga loma drošas dzīves vides radīšanā ir arī pilsētplānošanas speciālistiem un arhitektiem, jo viņu radītā infrastruktūra ir tā, kurā šie drošības riski veidojas. Fiziskās telpas funkcionēšanas aspekti ir tie, kuri drošības riskus palielina vai, gluži pretēji, samazina. Tādēļ būtiski ir izprast faktorus, kuri ietekmē drošību, lai, veidojot un attīstot teritoriju vai konkrētus vides objektus, šos faktorus jau iekļautu projektā.

Drošību ietekmē:

- risks kļūt par nozieguma upuri (zādzība, laupīšana, fiziska vardarbība u.c.), īpaši tādās vietās kā bērnu rotaļlaukumi, pilsētas parki un citās sociāli aktīvajās zonās;
- antisociālas uzvedības iespējamība, kā, piemēram, sabiedriskās kārtības traucēšana, alkohola lietošana, urinēšana u.c. nevēlamas darbības tam nepiemērotās vietās;
- bailes un nedrošības sajūta, uzturoties konkrētās teritorijās, kas nav skaidrojamas ar iespējamu risku kļūt par nozieguma upuri.

Domājot par pilsētvides drošību, jāņem vērā, ka drošību ietekmē ne tikai pamatoti riski par iespējamu noziegumu, bet arī cilvēku subjektīvās sajūtas par šiem riskiem, kas, savukārt, rada bailes. Baiļu dēļ mēs mainām savus ikdienas ieradumus, izvēlamies citus pārvietošanās maršrutus vai sākam apzināti izvairīties no uzturēšanās kādā teritorijā. Tāpēc speciālistiem, veidojot kādu teritoriju vai objektu, tajā ir jāiekļauj ne tikai fiziski šķēršļi nozieguma nepieļaušanai, bet arī jāizprot, kā šīs teritorijas vai objekta lietotāji tur jutīsies. Iepriekšminētos riskus – gan nozieguma izdarīšanas iespējas, gan iedzīvotāju baiļu sajūtu – iespējams samazināt, ja teritorija tiek plānota, ievērojot drošas vides kritērijus.

Vides ietekme uz drošību

Noziedzības pētnieki ir vienisprātis, ka atsevišķas situācijas un vietas ir ar augstāku nozieguma pastrādāšanas risku. Piemēram, izolētas vietas, jo tajās pastāv mazāks risks noziedzniekam, kā arī mazāk iespēju cietušajam izvairīties no noziedznieka. Riska līmenis var atšķirties atkarībā no diennakts laika, nedēļas dienas u.c. faktoriem. Tomēr atsevišķas vietas ir uzskatāmas par augstāka riska vietām, jo tajās atrodas specifiski vides objekti vai notiek specifiskas aktivitātes, kuras noziedzniekam nodrošina labvēlīgāku vidi nozieguma izdarīšanai.

Rokasgrāmatā aprakstītie drošas vides kritēriji ļaus tos labāk izprast un veidot fizisko telpu, ietverot tos aspektus, kuri paaugstina drošības sajūtu pilsētas iedzīvotājiem un samazina iespēju, ka pret viņiem var tikt pastrādāts noziegums. Droša pilsētvide veicina gan iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti, gan arī iesaistīšanos dažādās sociālajās aktivitātēs, tādējādi veidojot pilsētvidi dzīvāku.

DROŠĪBAS ASPEKTI TERITORIJAS PLĀNOJUMĀ

Pilsētvidē veidojas ļoti sarežģīta sociāla mijiedarbība starp dažādām iedzīvotāju sociālajām grupām. Izprast pilsētas darbības principus ir sarežģīti, jo tas nozīmē izprast pastāvošās cilvēku un vides likumsakarības. Tomēr, plānojot pilsētas attīstību, ir svarīgi jau projekta sākumposmā saprast, kā cilvēki uzvedas un rīkojas dažādās vidēs. Tas ir būtiski, jo praksē daudzkārt ir ticis pierādīts, ka cilvēki mēdz rīkoties pavisam citādi, nekā to ir ieplānojis, piemēram, arhitekts. Īpaši svarīgi to ir apzināties, domājot par drošību, jo no drošības viedokļa nepareizi funkcionējoša vide (piesaista noziegumus vai rada bailes) var lēnām „pazudināt” pat vislabāko pilsētas kvartālu vai infrastruktūras objektu. Eiropas un pasaules kontekstā ir gana daudz šādu piemēru.

Šajā sadaļā tiks apskatīti daži būtiskākie pilsētvides plānošanas aspekti, kuri tiešā veidā ietekmē drošību. Tomēr veidojot drošu vidi, nevienam no aspektiem nevar izmantot izolēti no lokālā konteksta. Minētie drošības kritēriji neveido matemātisku formulu, bet katrā situācijā to ietekme var būt atšķirīga, kas to piemērošanu padara sarežģītu.

Plānojot ikvienas teritorijas funkcionēšanu, būtu jāņem vērā vairāki aspekti, kuri ietekmē drošību:

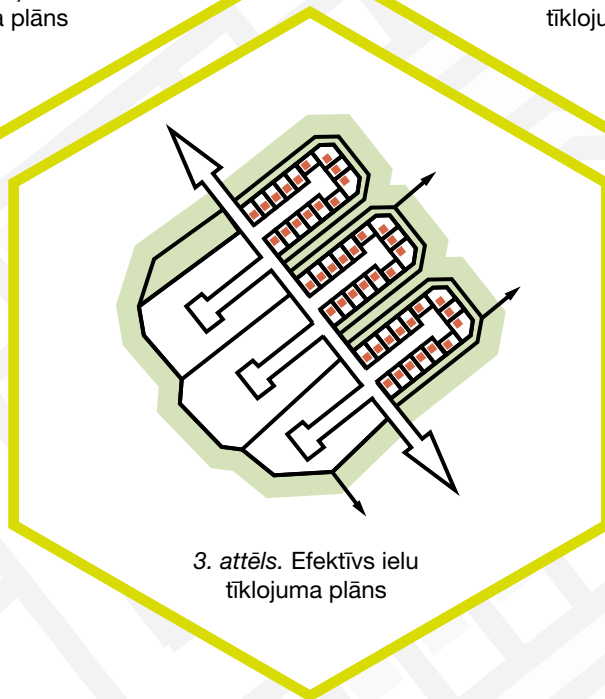
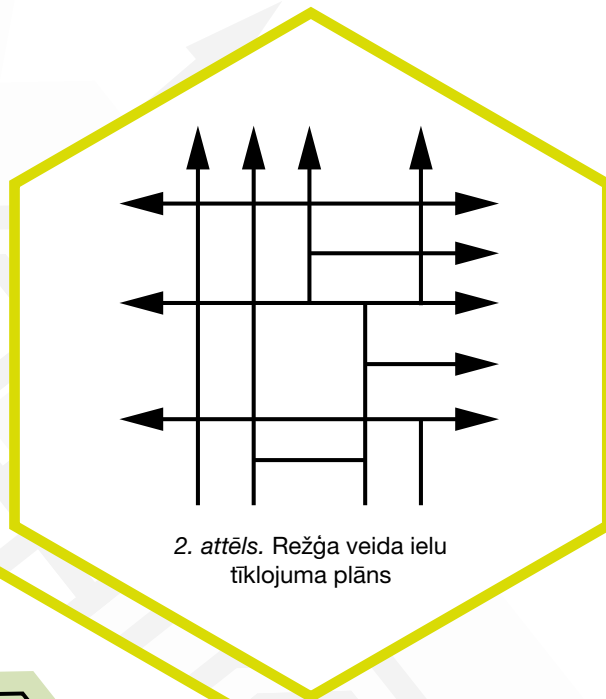
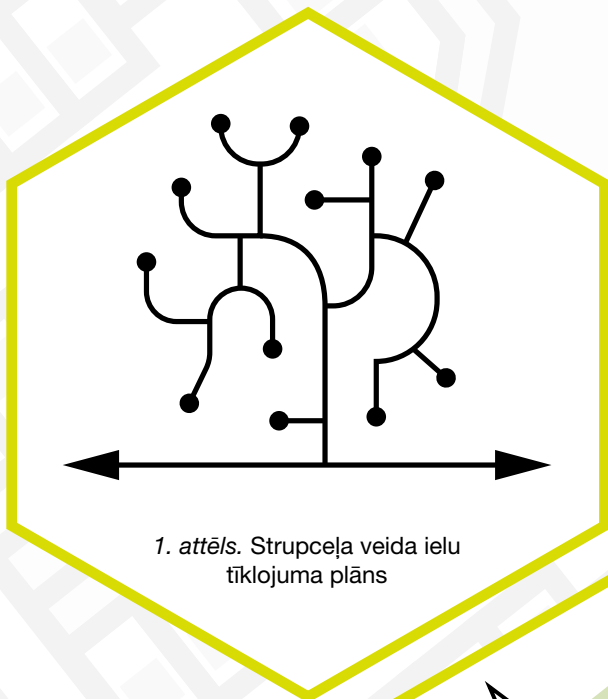
- cilvēku klātbūtne apkaimes drošības nodrošināšanā;
- pretrunīgu teritorijas izmantošanas mērķu neesamība;
- cilvēku kopības sajūta;
- vienuviet koncentrēti vairāki riska objekti (tai skaitā sociāla rakstura, piemēram, sociālie nami), kas var negatīvi ietekmēt kopējo drošību apkaimē.

Apkaimju plānojums un ielu tīklojums

Ielu tīklojums un savstarpēja savienojamība ir viens no grūtāk īstenojamiem aspektiem, jo drošībai ir nepieciešams vidusceļš starp pilnīgu teritorijas izolāciju (kad nav ne cilvēku, ne transporta kustības) un lielu skaitu cilvēku konkrētajā teritorijā (teritorijas, kuras izmanto kā tranzīta zonas). Ielu tīklojums, kura pamatā ir strupceļi (sk. 1. attēlu), rada situāciju, ka šajā teritorijā būs izteikti samazināta cilvēku plūsma. No vienas puses, tas ir labi, jo tad ir vieglāk identificēt svešiniekus, tomēr, no otras puses, pasaules pieredze rāda, ka lielākajā daļā gadījumu, cilvēkiem dodoties savās ikdienas gaitās, šīs teritorijas paliek pilnībā tukšas, un uzraudzību tajās nenodrošina arī garāmgājēji, jo tur tādu vienkārši vairs nav. Zaglim šāda teritorija ir „labs ķēriens”.

Pretstatā režģotais ielu tīklojums (sk. 2. attēlu) nodrošina ļoti augstu cilvēku mobilitāti un nepieļauj iespēju, ka teritorija paliek bez uzraudzības. Tomēr arī šeit ir vērojami negatīvi aspekti, jo šādā vidē potenciālajam zaglim ir ērti darboties: pirmkārt, ir neiespējami identificēt svešinieku, otrkārt, ir daudz vienkāršāk netraucēti piekļūt jebkuram objektam teritorijā nekā pirmajā aprakstītajā situācijā.

Šādā gadījumā zelta vidusceļš būtu plānot īsas, nevis dziļas strupceļu kabatas un visas ar izeju uz galveno satiksmes mezglu (sk. 3. attēlu).

Tādējādi neveidojas izolētas ielas, jo īpaši, ja pa galveno ielu tiek nodrošināta sabiedriskā transporta plūsma, velosatiksmē vai ir pietiekami intensīva gājēju satiksme. Pilsētā apkaimēm būtu jābūt savstarpēji labi savienotām (īpaši gājēju un velosatiksmes plūsmai), lai neveidotos izolētas teritorijas.

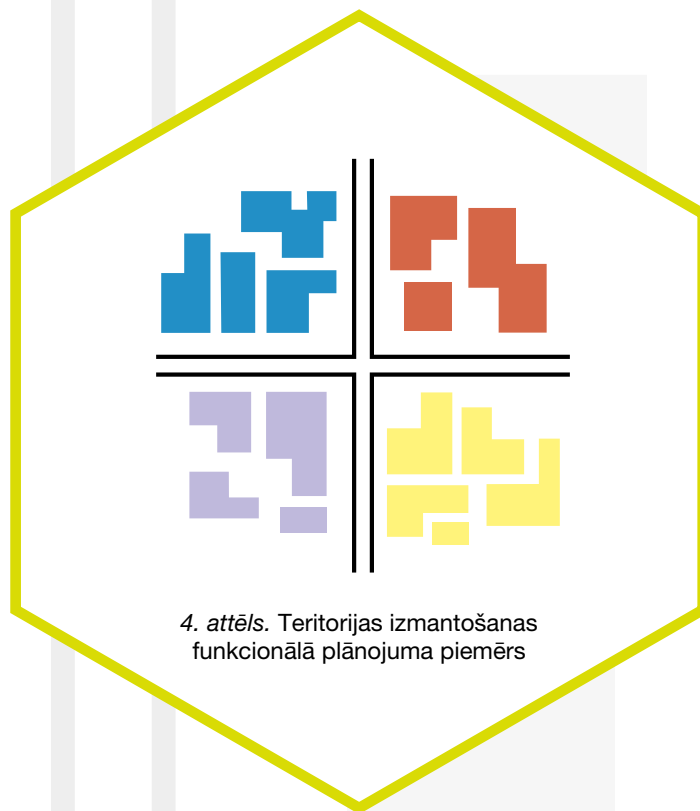
Plānojot apkaimju attīstību, būtu jāņem vērā vairāki aspekti, kuri ietekmē drošību:

- nevajadzētu pieļaut teritoriju izslēgšanu no cilvēku plūsmas;
- iespēju robežās būtu jānodrošina mērena satiksmes plūsma uz mazākas nozīmes iekšējiem ceļiem (bet nepieļaujot tranzīta artēriju attīstību);
- iespēju robežās būtu jāplāno personu kustība cauri teritorijai (organizēta plūsma). Tas attiecas arī uz sabiedriskā transporta maršrutiem.

Teritorijas izmantošanas funkcionālais plānojums

Noziedzības pētnieki ir secinājuši, ka drošas vides nodrošināšanā liela nozīme ir tam, vai teritorijas izmantošanas funkcionālais zonējums paredz jaukta tipa vai kāda specifiska mērķa teritorijas izmantošanu un cik liela ir šī teritorija. Piemēram, milzīgi dzīvojamie vai biroju rajoni/kvartāli, kuros nav integrēti citi pakalpojumu sniedzēji – nav kafejnīcu, veikalu vai citu vietu, kuras piesaista cilvēkus, nozīmē – ka noteiktos diennakts laikos teritorijā neatradīsies praktiski neviens cilvēks, kurš varētu veikt teritorijas dabisko uzraudzību.

Vairāku apbūves veidu savstarpēja kombinēšana apkaimē (tas ietver dzīvojamās ēkas, biroju telpas, skolas, parkus u.c.) pretstatā to nošķiršanai, paredzot katram savu zonu (sk. 4. attēlu), rada jauktu sociālo vidi, kas, pēc noziedzības pētnieku domām, ir ilgtspējīgas apkaimes būtisks elements. Šāda pieeja pilsētplānošanā ļauj apkaimei piesaistīt dažādus cilvēkus (gan pēc ekonomiskās aktivitātes un sociālās aktivitātes, gan vecuma, interesēm, ģimenes stāvokļa un diennakts režīma). Tas, savukārt, ļauj „iedzīvināt” vietējo kopienu un nodrošina, ka teritorijā uzturas cilvēki, tādējādi uzraugot teritoriju. Parasti šādas teritorijas ir izveidojušās t.s. vecajos dzīvojamajos rajonos ar jaukta tipa apbūvi – te ir gan mazstāvu dzīvojamās ēkas, gan daudzstāvu dzīvojamās ēkas, gan arī savrupmājas, turklāt šai apkaimei lielākoties ir arī savs apkaimes centrs (piemēram, Āgenskalns). Jaunās dzīvojamā fonda attīstītās teritorijas no šāda viedokļa ir daudz viendabīgākas.

4. attēls. Teritorijas izmantošanas funkcionālā plānojuma piemērs

Veidojot teritoriju funkcionālo plānojumu, būtu jāņem vērā vairāki aspekti, kuri ietekmē drošību:

- pilsētas rajonus nevajadzētu veidot kā savstarpēji izolētas teritorijas;
- plānojot teritorijas apbūvi, nebūtu vēlams veidot viendabīgus lielus rajonus;
- iespēju robežās nevajadzētu pieļaut lielu vai vairāku riska objektu atrašanos teritorijā (piemēram, sociālo namu, spēļu zāļu u.c.), kuras pamatizmantošanas mērķis ir cits (piemēram, dzīvojamais rajons), – tas palīdz izvairīties no sociāli depresīvu vietu radīšanas;
- nelielu vairāku apkaimju un to lokālo centru attīstība pilsētā ļauj veidot apkaimes piederības sajūtu (tai skaitā savstarpēji iepazīties), kas palielina uzraudzības iespējas.

Lielu pulcēšanās vietu plānošana

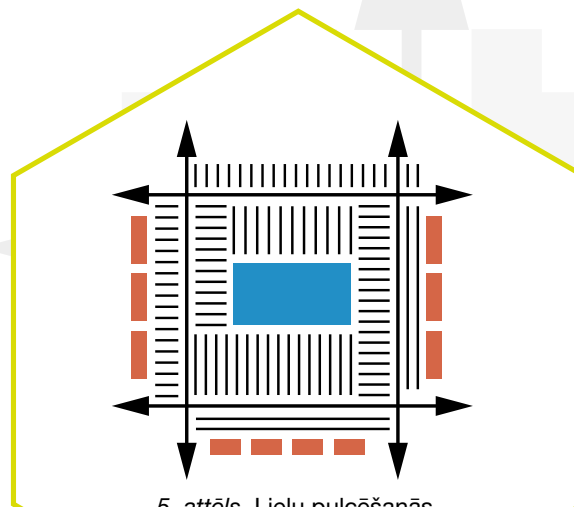
Īpašus drošības izaicinājumus vienmēr sagādā publiskās un sabiedriskās vietas, kuras ir paredzētas liela apmeklētāju skaitam vai kurās atrodas liels skaits dažādu riska objektu vienkopus. Tas attiecas gan uz lielveikaliem, gan autostāvvietām, gan arī citiem objektiem. Teritorijas lielums tieši ietekmē cilvēku spēju veikt teritorijas novērošanu, t.i., jo lielāka ir teritorija un aktīvāk notiek tās izmantošana, jo grūtāk ir nodrošināt teritorijas kontroli un uzraudzību.

Tādēļ, raugoties no drošības viedokļa, lielāks risks pastāv, ja plānotais vides objekts tiek veidots kā viens liels centrs, kuru no visām pusēm apskauj, piemēram, autostāvvietas (sk. 5. attēlu). Šādi ir veidoti vairumā lielo iepirkšanās centri gan Latvijā, gan ārzemēs. Šāda teritorija izveido barjeru ar apkārtējām teritorijām un apgrūtina tās uzraudzību (vai to sadārdzina).

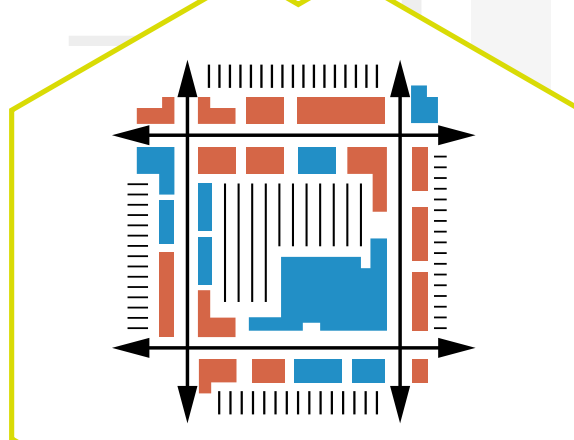
Pilsētvides drošības eksperti rekomendē lielas pulcēšanas vietas veidot kā vairāku mazāku objektu zonu (sk. 6. attēlu), lai tādējādi iespēju robežās nodrošinātu, ka visā teritorijā atradīsies cilvēki un spēs veikt teritorijas dabisko uzraudzību.

Attīstot vietas, kurās paredzama liela iedzīvotāju pulcēšanās, būtu jāņem vērā vairāki aspekti, kuri ietekmē drošību:

- būtu jāizvairās no tādu vides objektu veidošanas, kuri paredzēti vienam izmantošanas mērķim, piemēram, autostāvvietas, gājēju celiņi;

5. attēls. Lielu pulcēšanās vietu plānošanas piemērs

6. attēls. Lielu pulcēšanās vietu plānošanas piemērs

- objektus būtu vēlams sadalīt vairākās mazākās teritorijās vai posmos;
- īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai neveidotos „aklās zonas” un teritorija viscaur būtu labi pārredzama;
- nevajadzētu veidot viendabīgus lielus dzīvojamos rajonus. Dzīvojamos rajonus vēlams sadalīt mazākās zonās, starp tiem nodrošinot iedzīvotāju kontrolētu plūsmu.

Pilsētas publiskās telpas iedzīvināšana

Tradicionāli lielā daļā pilsētu teritoriju, pamatojoties uz to izmantošanas mērķi, funkcionālais zonējums nošķir dažāda veida teritorijas. Tas nerada drošības riskus, ja vien nav tā, ka kādā diennakts posmā teritorija un tās objekti ir praktiski nepieskatīti, kas, savukārt, rada labvēlīgu vidi potenciālajam noziedzniekam. Galvenokārt šādas problēmas skar lielos dzīvojamos rajonus, kā arī pilsētu centrus, kur lielākajā daļā ēku atrodas tikai biroju telpas.

Paredzot vietas dažādu sociālo aktivitāšu īstenošanai, šo problēmu var mazināt. Piemēram, rajonos, kur lielākoties ir biroju telpas, būtu jāattīsta tādu pakalpojumu sniegšana, kuru darbalaiks nebeidzas līdz ar biroja darbalaiku, piemēram, diennakts ēdināšanas uzņēmumi u.c.

Tomēr vienmēr ir lietderīgi izvērtēt, vai plānotās aktivitātes attiecīgajā teritorijā iederas, t.i., nav savstarpēji pretrunīgas un neradīs labvēlīgu augsni jaunām drošības problēmām, piemēram, ļaujot daudzdzīvokļu namu pagalmā izveidot lombardu vai nakts bāru.

Domājot par pilsētas publiskās telpas iedzīvināšanu, būtu jāņem vērā šādi principi:

- veiksmīgi teritorijas iedzīvināšanas objekti ir skolas, viesnīcas, iepirkšanās veikaliņi;
- jāizvairās teritorijā veidot savstarpēji pretrunīgus sociālo aktivitāšu objektus. Ja tas tomēr ieplānots, tad vēlams šo teritoriju lietotājus vienu no otra nošķirt, t.i., ieejai nakts bārā nevajadzētu būt daudzdzīvokļu ēku rajona iekškvartālā;
- iespējams, teritorijas iedzīvināšanai palīdz teritorijas lietotāju plūsmu nošķiršana (gājēju, velo un transporta), tomēr jāņem vērā, ka tādējādi tiek samazinātas dabiskās uzraudzības iespējas (piemēram, pilnībā nošķirot gājējus no kopējās satiksmes plūsmas). Tā, piemēram, veidojot gājēju ielu, būtiski jau laikus paredzēt papildu drošības pasākumus (gan formālās, gan tehniskās uzraudzības nodrošināšanu, gan arī iespēju ielas garumā veidot papildu dabisko uzraudzību nakts laikā);
- riska teritorijā vajadzētu veidot tādus infrastruktūras objektus, kuri ir atvērti visu diennakti.

DROŠAS VIDES KRITĒRIJI

Arvien vairāk vides plānošanai attīstoties arī kā noziedzības novēršanas praksei, lielāka uzmanība tiek pievērsta tiem vides faktoriem, kuri ietekmē drošu dzīves vidi – tie teritorijas attīstības standartos tiek iekļauti kā obligātas prasības.

Drošas vides kritērijus ir iespējams iedalīt piecos pamatkritērijos, kuri ne tikai papildina viens otru, bet daļēji arī pārklājas.

Uzraudzība. Teritorijas lietotāji spēj veikt teritorijas uzraudzību, t.i., nodrošina dabisko uzraudzību.

Piekluve. Teritorijā ir definēti kustības maršruti, ir organizēta pieklūšana un izklūšana no objektiem.

Piederība. Teritorijas īpašniekiem vai likumiskajiem lietotājiem veidojas atbildības sajūta par konkrēto vidi.

Uzturēšana. Teritorijā ir redzams, ka par to kāds rūpējas un uzrauga.

Sociālās aktivitātes. Teritorijā nav vietu ar savstarpēji konfliktējošu izmantošanas mērķi; paredzētas vietas drošu sociālo aktivitāšu īstenošanai.

Uzraudzība

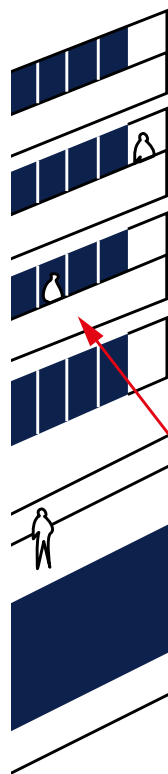
Uzraudzība plašākā nozīmē ietver ne tikai dabisko uzraudzību, bet arī formālo uzraudzību (policijas kontroli) un daļēji formālo uzraudzību (mājas pārziņa, apsaimniekotāju, dežurantu kontroli). Liela nozīme ir arī tehniskajai uzraudzībai (videonovērošanas kamerām un citiem elektroniskās kontroles līdzekļiem). Pie tehniskās uzraudzības var pieskaitīt arī apgaismojumu, ja tas darbojas efektīvi, t.i., apgaismojums ir vienmērīgi izkliedēts un neveido spilgtu gaismas staru kūli, kuram blakus ir izteikta tumsa. Tieši dabiskā uzraudzība ir viens no drošības būtiskākajiem kritērijiem. Dabiskā uzraudzība nozīmē, ka cilvēki, kuri konkrētajā teritorijā uzturas, var vizuāli kontrolēt teritorijā notiekošās aktivitātes.

Lai novērstu drošības riskus, palielinot dabiskās uzraudzības lomu, svarīgi ir ievērot divus aspektus – no ēkām ir labi jāpārredz publiskā teritorija, autostāvvietas un bērnu rotaļlaukumi, kā arī cilvēkiem, kuri pārvietojas vai uzturas teritorijā, ir labi jāpārredz šī teritorija (sk. 7. attēlu).

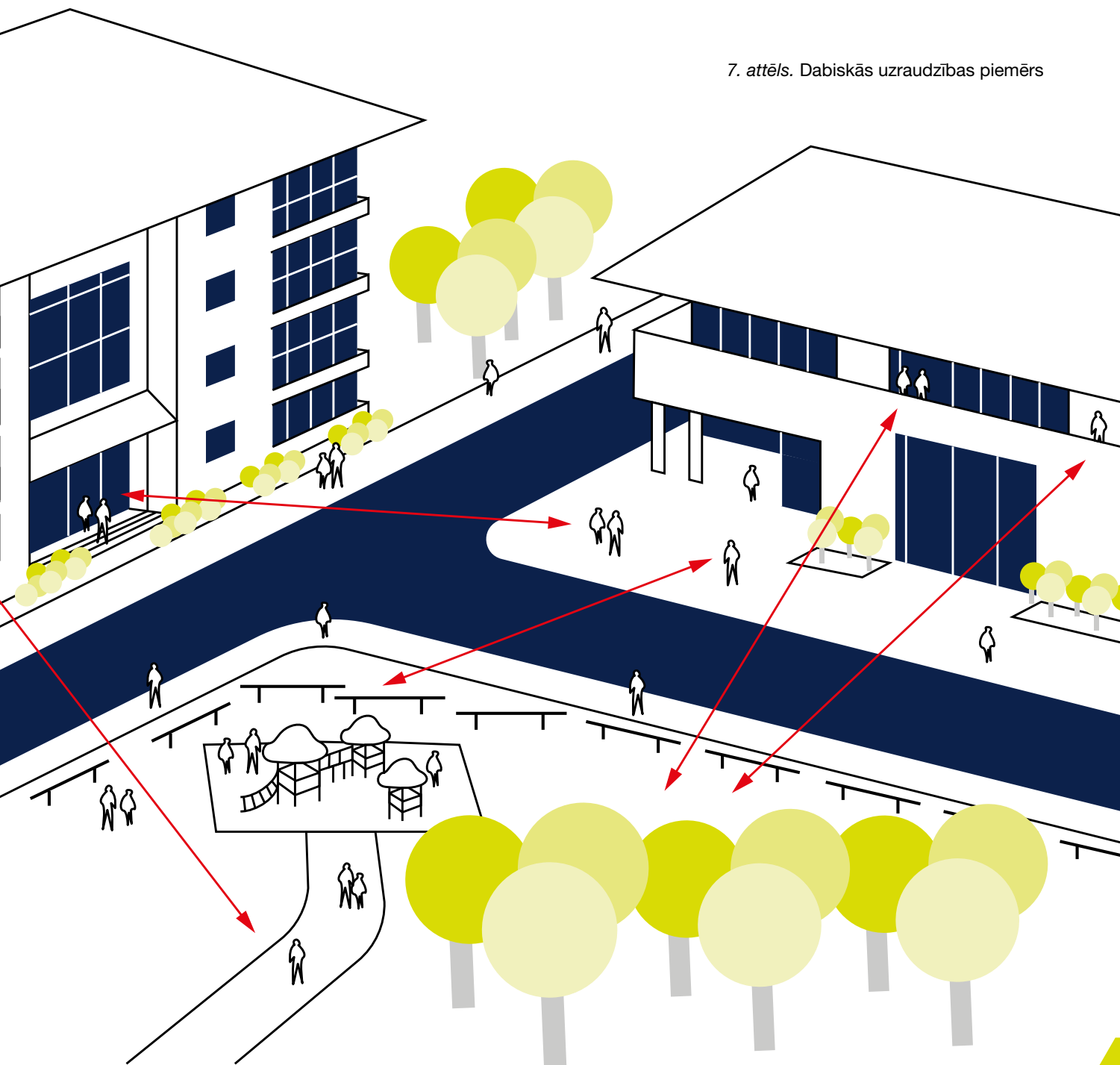
Noziegumu ir vieglāk izdarīt, ja pastāv šādas ar dabisko uzraudzību saistītas problēmas:

- ir iespējams brīvi un nemanīti darboties teritorijā, t.i., pārvietoties no objekta uz objektu, novērot notiekošo u.c.;
- svešinieku (personu, kuras nav saistītas ar teritorijas vai objektu likumisku izmantošanu) klātbūtne teritorijā ir neuzkrītoša un nerada aizdomas;
- ēkas vai citi infrastruktūras objekti, kas atrodas apkārtējā teritorijā, nav pārredzami no visām pusēm;
- no ēkām nav iespējams veikt dabisko uzraudzību, t.i., no ēkas nevar redzēt, kas notiek uz ielas, un otrādi.

Teritorija jāveido tā, lai tā ir pārredzama un iespējams novērot notiekošo apkārt. Jāparedz vietas, kuras tiks izmantotas nakts laikā, un tur jānodrošina atbilstošs apgaismojums. Jāizvairās no slēgtu vai izolētu vietu izveides. Papildus jānodrošina dažādu aktivitāšu organizēšana tuvējā apkārtnē, lai veicinātu tās sociālu izmantošanu, cilvēku plūsmu, veidotu piederību (mazs tirgus, mākslas instalācijas, bērnu rotaļlaukums u.c.).

7. attēls. Dabiskās uzraudzības piemērs

8. attēls. Dabiskās uzraudzības piemērs

Veidojot infrastruktūras objektus, būtiski ir paredzēt, ka ēku logi būs vērsti uz publiski izmantojamo telpu, lai būtu iespējams pārrēdzēt tur notiekošās aktivitātes, īpaši, ja šajās vietās tiek izveidoti bērnu rotaļlaukumi u.c. Ēku gala sienās, kur nav logu vai citādā veidā kompensētas uzraudzības, nav ieteicams veidot autostāvlaukumu, atpūtas skvēru u.c.

9. attēls. Negatīvs dabiskās uzraudzības piemērs

Arī tad, ja, ir paredzēts, ka ēkai tiks izveidota laba dabiskā uzraudzība, ne vienmēr tās likumiskie izmantotāji šo iespēju nodrošina, t.i., logi tiek aizklāti ar reklāmām, žalūzijām u.c. Šādus aspektus būtu ieteicams ņemt vērā, izstrādājot pašvaldību saistošos noteikumus.

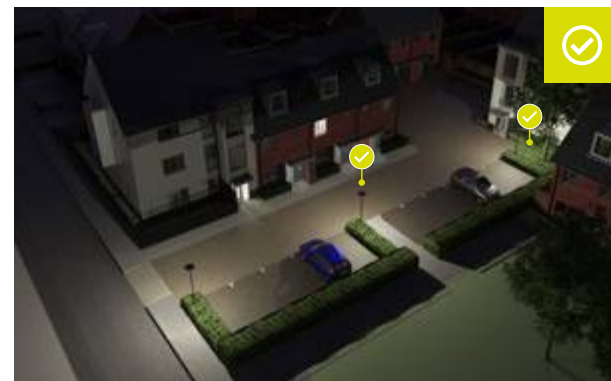
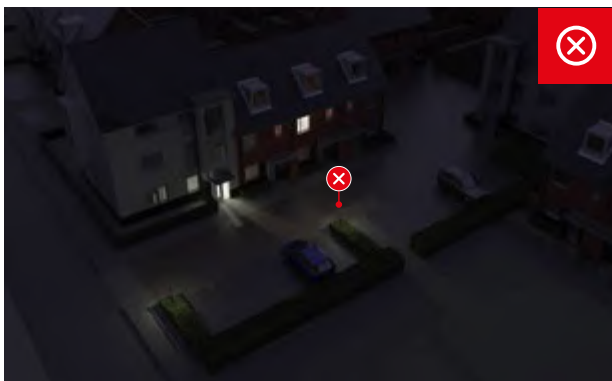
Viens no uzraudzības svarīgākajiem principiem ir redzamība, resp., teritorijai jābūt labi pārrēdzamai, tajā vajadzētu izvairīties no „aklajām zonām” (stūriem, ielokiem, kurus nevar pārrēdzēt un kas fiziski sniedz iespēju noziedzniekam brīvi darboties, bet iedzīvotājiem

10. attēls. Dabiskās uzraudzības piemērs

No redzamības aspekta izvērtējot iezogojumu un apstādījumus, būtiski, lai šiem objektiem var netraucēti redzēt pāri. Vēlams, ka augstums nepārsniedz 1,2 m. Ir jāizvērtē arī koku lapotņu augstums. Lai netiktu apgrūtināta redzamība, pie mājām augošo koku lapotnei vajadzētu sniegties vismaz 2,5 m augstu, tādējādi sniedzot iespēju no logiem brīvi pārredzēt to, kas notiek ārā.

11. attēls. Dabiskās uzraudzības piemērs

Apgaismojums ir īpaši nozīmīgs aspekts noziedzības samazināšanā un drošības sajūtas veicināšanā. Apgaismojumam jābūt vienmērīgi izkliedētam pa visu attiecīgo teritoriju, lai neveidojas tumšās zonas. Piemēram, ja parkā ir izgaismots gājēju celiņš, bet gaismas stari nekrīt arī uz gājēju celiņa tuvāko apkārtni, rodas iespēja netraucēti novērot un uzbrukt potenciālajam upurim, kā arī ļoti ātri un nemanīti no nozieguma vietas aizbēgt.

psiholoģiski var radīt nedrošības sajūtu). Kā piemēru var minēt pazemes gājēju tuneļus, gājēju celiņus, kas ir „iespiesti” starp ēkām un kuros atrodies nav iespēju novirzīties no maršruta.

12. attēls. Dabiskās uzraudzības piemērs

Kopsavilkums

- Potenciālajām riska vietām ir jābūt labi pārredzamām no tuvējām ēkām.
- Tādas aktivitātes vai infrastruktūras objekti, kas var būt potenciāls noziedznieku mērķis (autostāvvietas, bērnu rotaļlaukumi u.c.), nebūtu jāveido vietās, kur nav iespējams nodrošināt dabisko uzraudzību.
- Ēku logiem būtu jābūt izvietotiem tā, lai varētu nodrošināt labu publiskās telpas uzraudzību.
- Teritorijā iespējami jāsamazina tādu vietu skaits, kur var paslēpties un netraucēti novērot teritoriju (gaidīt savu upuri), īpaši tas attiecas uz skvēriem un parkiem.
- Teritorijas apgaismojums nedrīkst izgaismot potenciālo upuri. Apgaismojumam jābūt vienmērīgi izkliedētam teritorijā, neveidojot tumšos punktus.
- Vietām, kurās uzturēšanās diennakts tumšajā laikā nav vēlama, jābūt gan pārredzamām, gan izgaismotām.
- Videonovērošanas kameras nevar aizstāt dabisko uzraudzību. Videonovērošanas kameras var izmantot kā papildu rīku drošības paaugstināšanai vai lai kompensētu dabiskās uzraudzības trūkumus.
- Zīmēm par videonovērošanu ir jābūt labi redzamām, lai iespēju robežās atbaidītu potenciālo noziedznieku.
- Transportlīdzekļiem paredzētās stāvēšanas vietas jāsadala mazākās grupās (10–15 transportlīdzekļiem), vienu no otras tās nošķirot ar zemiem apstādījumiem vai citiem elementiem.

Piekļuve

Piekļuve saistāma ar potenciālā noziedznieka iespēju iekļūt teritorijā un izkļūt no tās. Tā attiecas arī uz citiem cilvēkiem, kuri izmanto konkrēto teritoriju, t.i., šiem cilvēkiem ir skaidri jāsaprot, kur viņi ir, kur viņiem ir jādodas un kur nav vēlams atrasties.

Piekļuves kontrole ietver fiziskas barjeras – durvis, sētas, apstādījumus un citus fiziskus objektus, kā arī psiholoģiskas barjeras, lai atturētu nepiederošas personas no atrašanās noteiktā vietā, ja vien tām nav iemesla tur atrasties.

Noziegumu ir vieglāk izdarīt, ja pastāv šādas ar piekļuvi saistītas problēmas:

- ietves un gājēju celiņi ir slikti apgaismoti un ved prom no kopējās satiksmes;
- publiski izmantojamās ietves un gājēju celiņi ved gar ēku aizmuguri, tādējādi nodrošinot netraucētu piekļuvi ēku aizmugurei;
- ieiešana teritorijā un iziešana no tās notiek haotiski un neorganizēti, tādā veidā sniedzot iespēju noziedzniekam izmantot atkāpšanās ceļu jebkurā virzienā.

Piekļuves kontrole privātīpašumam ir samērā vienkāršs elementu kopums. Tomēr vietās, kur nošķirums starp privāto telpu, publisko vai daļēji publisko telpu ir grūti vizuāli identificējams, pastāv augstāks drošības risks.

Piekļuves kontroli veidot uz ielām un vietās, kas ir pilnībā atvērtas publiskai izmantošanai, ir sarežģītāk. Taču, izmantojot psiholoģiskās barjeras, iespējams panākt līdzvērtīgu piekļuves kontroles efektu. Psiholoģiskās barjeras var būt zīmes, bruģētas tekstūras u.tml., kas liek nojaust, kam teritoriju ir paredzēts izmantot. Savukārt pārējiem teritorijas uzraugiem tas ļauj identificēt personas, kuras šajā vidē neiederas, piemēram, svešinieku vai riska situāciju ir vieglāk identificēt teritorijā, kur personu plūsma tiek organizēta pa noteiktiem koridoriem.

Piekļuve ietver ne tikai kontroli par to, kurš teritorijā ienāk vai no tās iziet, bet arī atbilstošu cilvēku plūsmas organizēšanu. Tas ir būtiski, lai efektīvāk varētu identificēt tās personas, kuras teritorijā neiederas. Ielas, kurās nav paredzēts tranzīts, īpaši savrupmāju un daudzdzīvokļu ēku rajonos, ieteicams veidot kā strupceļus. Protams, šādā gadījumā jārēķinās ar cilvēku plūsmas samazināšanos un teritorijas izolētību, kas no drošības viedokļa nebūtu vēlams.

13. attēls. Piekļuves kontroles piemērs

Būtu jānodrošina, ka iekļūšanai konkrētā objektā iespējams izmantot tikai vienu skaidri noteiktu ieejas punktu. Vēlams izveidot dažādus šķēršļus, lai veidotu cilvēku plūsmu noteiktos virzienos (gan iekštelpā, gan ārtelpā). Veidojot apstādījumus, jāņem vērā arī to spēja apgrūtināt piekļuvi, piemēram, zemi krūmi, lieli un neaizklāti logi, krūmi pie sētas, kas apgrūtina pārkāpšanu. Ieejai pagalmā ir jābūt norobežotā teritorijā.

14. attēls. Piekļuves kontroles piemērs

Piekļuvi teritorijai vai konkrētam objektam ir nepieciešams ierobežot un veidot tā, lai personas, kuras ienāk objektā, būtu pamanāmas. Tas attiecas arī uz izešanu no teritorijas. Piemērā var redzēt divus bērnu rotaļlaukumus. Pirmajā piemērā piekļuve nav ierobežota, rotaļlaukumam var brīvi piekļūt no visām pusēm – tādējādi teritorija netiek kontrolēta un netiek uzraudzīta. Otrajā piemērā piekļuve rotaļlaukumam ir ne tikai kontrolējama, bet ir nodrošināta arī dabiskā uzraudzība.

15. attēls. Piekļuves kontroles piemērs

Apstādījumi vai neliels žogs nošķir privāto telpu no publiskās telpas, neradot slēgtu teritoriju, taču vienlaikus ļaujot pamanīt svešinieku, kam šajā teritorijā nav jāatrodas.

16. attēls. Piekļuves kontroles piemērs

Attēlā redzamajā piemērā gan ieešana teritorijā, gan iziešana no tās tiek organizēta pa vienu punktu. Tas ļauj nodrošināt labāku kontroli pār personām, kuras teritorijā ienāk, kā arī potenciālajam noziedzniekam samazina bēgšanas ceļu skaitu, tādējādi paaugstinot risku.

Kopsavilkums

- Iespēju robežās piekļuvi objektam un izklūšanu no tā nepieciešams organizēt pa vienu punktu, ko iespējams uzraudzīt.
- Nelielas fiziskas barjeras, kā, piemēram, krūmi u.c., efektīvi palīdz vizuāli noteikt teritorijas piederību un nošķirt to. Tas palīdz identificēt personas, kurām nav jāatrodas konkrētajā teritorijā.
- Gājēju celiņiem, veloceļiem un autotransporta ceļiem nevajadzētu būt vienam no otra pilnībā nošķirti un izolēti, bet gan tiem būtu jāiet paralēli, t.i., lai šo objektu lietotāji varētu nodrošināt viens otram nemitīgu uzraudzību.
- Gājēju celiņiem būtu jābūt iespējami taisniem (pārredzamiem no gājēja redzespunkta) un plašiem, nevajadzētu veidot vietas, kur var ērti paslēpties (īpaši nakts laikā). Gājēju celiņu kontroli būtu vēlams papildināt ar dabisko uzraudzību no ēkām.
- Gan transportu, gan gājējus nevajadzētu nodalīt katru savā līmenī, t.i., nevajadzētu veidot tuneļus (šaurus kustības koridorus) vai citus līdzīga rakstura objektus.
- Veidojot pazemes tuneļus, būtu jāizvairās no tādu objektu izvietošanas tuneļos, kas aizsedz redzamību (pie ieejas un izejas punktiem), kā arī asu leņķu (90°) izveides.
- Ceļiem, ietvēm u.c. nevajadzētu virzīties cauri vai krustoties ar zonām, kuras paredzētas atpūtai, vai dzīvojamajām zonām, t.i., kopējā svešinieku tranzīta plūsma ir jānodala no citiem teritorijas izmantošanas mērķiem.
- Ierobežojot personu piekļuvi teritorijai (tranzītu), jāņem vērā, ka pilnīga teritorijas nošķiršana un kustības samazināšana rada izolētu vidi, kas var veicināt drošības problēmu rašanos. Dzīvojamajā rajonā jāveido ierobežota satiksmes plūsma, bet neradot „cietokšņa” efekta zonas.
- Slikti pārredzamu un nekontrolējamu ceļu slēgšana var samazināt noziegumu izdarīšanas iespējas.
- Būtu jānodrošina, ka ēku aizmugures ieejām u.c. neiet garām publiski izmantojamie gājēju celiņi u.c.
- Ielas, kuras nav paredzētas tranzītam, īpaši savrupmāju un daudzdzīvokļu ēku rajonos, ieteicams veidot kā strupceļus.

Piederība

Teritorijas piederības sajūtas radīšana ir būtisks drošas vides funkcionēšanas faktors, jo cilvēkiem ir dabiski aizstāvēt teritoriju, kuru viņi uzskata par savu. Piederības sajūta rada īpašumtiesību apziņu, kas palīdz cilvēkiem mobilizēties, reaģējot uz noteiktiem drošības riskiem.

Skaidra robeža starp privāto un publisko telpu tiek radīta, izmantojot fiziskus elementus, kā, piemēram, žogus, seguma apstrādi, mākslas elementus, zīmes u.c. Tomēr, lai teritorijas likumiskajam izmantotājam būtu piederības sajūta, teritorijai ir jābūt ar ierobežotu piekļuvi, resp., jebkuram svešiniekam, kurš ienāk un uzturas šajā teritorijā, ir jābūt identificējamam. Piemēram, lielie daudzdzīvokļu namu rajoni, kuros ārtelpa ir pieejama ikvienam, nespēj radīt teritorijas piederības sajūtu. Tas, savukārt, nemudina šīs teritorijas iedzīvotājus uzraudzīt savu dzīvojamo apkārtni.

Noziegumu ir vieglāk izdarīt, ja pastāv vairākas ar piederības aspektu saistītas problēmas:

- teritorijai brīvi var piekļūt personas, kurām tur nevajadzētu atrasties;
- teritorijā ir specifiski objekti (nakts laikā – bāri, spēļu zāles; dienas laikā – dažādi pakalpojumu sniedzēji), kas dod iemeslu svešiniekam uzturēties teritorijā;
- svešinieka klātbūtne teritorijā nerada aizdomas, piemēram, sveša persona mājas kāpņu telpā;
- atrodoties teritorijā, rodas sajūta, ka vietējie iedzīvotāji, uzņēmēji u.c. to neuzrauga.

Viens no veidiem, kā panākt piederības sajūtas veidošanos iedzīvotājos, ir nodalīt iedzīvotājiem paredzēto telpu no pārējās brīvi pieejamās publiskās telpas. Tas attiecas arī uz daudzdzīvokļu namu rajoniem, kuros parasti svešinieku identificēšana ir apgrūtināta un teritorijas neierobežotā pieejamība neveicina iedzīvotājos piederības sajūtas veidošanos, tādējādi arī atbildības sajūtu par savu dzīves vidi.

Ne vienmēr ir iespējams izmantot fiziskas barjeras. Būtiski ir atcerēties, ka fizisko barjeru mērķis lielākoties ir veidot psiholoģisku, ne fizisku barjeru. Tādēļ, ja fiziskas barjeras nav iespējams izmantot, var izmantot dažādas zīmes, kuras norāda, ka teritorija tiek uzraudzīta.

17. attēls. Piederības sajūtas veicināšanas piemērs

Teritorijā ir jāparedz vieta sociālajām aktivitātēm, piemēram, bērnu rotaļlaukumiem u.c., kas nodrošina šīs aktivitātes izmantotāju klātesamību teritorijā. Ar dabiskiem vai mākslīgiem objektiem ir jāizveido skaidras robežas starp publisko telpu, privāto telpu un sociālo aktivitāšu telpu. Piemēram, bērnu rotaļlaukumam ir jābūt skaidri nodalītam no pārējās publiskās vides, un tiem nevajadzētu krustoties. Specifiskām aktivitātēm paredzētās teritorijas vai privātās teritorijas nošķiršana no publiski izmantojamās telpas rada teritorijas piederības sajūtu.

18. attēls. Piederības sajūtas veicināšanas piemērs

Attēlā redzams, ka piekļuve daudzdzīvokļu namiem ir ierobežota un pieejama tikai cilvēkiem, kuri tur dzīvo. Šādā veidā iedzīvotāji spēj daudz labāk identificēt svešinieku savā teritorijā, kā arī veidojas piederības – īpašumtiesību – sajūta par savu teritoriju. Tas, savukārt, veicina un motivē iedzīvotājus savu teritoriju aizsargāt un veidot drošu.

19. attēls. Piederības sajūtas darbības piemērs

Viens no plaši izmantotiem piederības zonas indikatoriem ir speciālas zīmes, kuras personu, kas ierodas konkrētā teritorijā, informē par tur pieņemto kārtību un paredzēto teritorijas izmantošanas mērķi vai ierobežojumiem. Pētījumos par noziedzību zīmes efektivitātes aspekts gan ir vērtēts pretrunīgi tieši tās spējas atturēt potenciālo likumpārkāpēju dēļ, tomēr šādas zīmes pārējiem teritorijas lietotājiem veicina piederības sajūtu un arī informē par lietošanas nosacījumiem, kuru pārkāpšanu nevajadzētu pieļaut.

Kopsavilkums

- Sētu, dzīvžogu un citu fizisku šķēršļu atbilstoša izvietošana palīdz veidot drošu vidi un nodrošina teritorijas uzraudzību, nošķirot nepiederošās personas.
- Sētas u.c. fiziski šķēršļi nedrīkst traucēt redzamībai, tiem jābūt vai nu caurredzamiem, vai to augstumam jābūt minimālam.
- Fizisko barjeru mērķis lielākoties ir veidot psiholoģisku, ne fizisku barjeru. Tās ļauj pievērst uzmanību un teritorijā labāk identificēt nepiederošu personu klātbūtni.
- Ja nav iespējams izmantot fiziskas barjeras, var izmantot zīmes vai marķējumu, kas ļauj nodalīt privāto telpu no publiskas vai jaukta tipa telpas.
- Teritorijā izveidotajiem aktivitāšu centriem, piemēram, bērnu rotaļlaukumiem ir jābūt redzami nodaļītiem no koplietošanas teritorijas un gājēju celiņiem (samazinot svešinieku plūsmu) un pārredzamiem (nodrošinot maksimālu dabisko uzraudzību) no malas.
- Atpūtas vietas (piemēram, soliņi) ļauj izbaudīt nošķirtību no pārējās publiskās telpas, bet to izvietojums un nošķirošie elementi (kā, piemēram, apstādījumi) pieļauj dabisko uzraudzību.
- Iespēju robežās jānodrošina, ka gājēji un velosipēdisti izmanto blakus esošos celiņus, lai palielinātu personu plūsmu, klātesamību un uzraudzību.

Uzturēšana

Teritorijā esošās infrastruktūras uzturēšana ir svarīgs faktors, kas pastarpināti ietekmē drošību, t.i., ja teritorija izskatās nekopta, tajā atrodas liels skaits salauztu objektu u.tml., tad šāda vide ne tikai palielina iedzīvotāju nedrošību, bet arī raida signālu, ka par šo vidi neviens nerūpējas. Tas, savukārt, atbilstoši veiktajiem pētījumiem paaugstina noziedzības riskus šajā teritorijā. Teritorija ar vandalisma pazīmēm veicina jaunu nodarījumu rašanos – teritorijā palielinoties grafiti zīmējumiem vai pamesto un nolaisto ēku skaitam, regulāri parādās atkārtoti bojājumi. To skaitam šajā teritorijā būs tendence palielināties, līdz beigās šī situācija negatīvi ietekmēs noziedzības līmeni šajā teritorijā.

Noziegumu ir vieglāk izdarīt, ja pastāv ar uzturēšanas aspektu saistītas problēmas, resp., teritorijā vērojamas vandalisma pazīmes, kas rada sajūtu, ka neviens par šo teritoriju nerūpējas un to neuzrauga.

20. attēls. Neatbilstošas uzturēšanas piemērs

Veidojot publisko ārtelpu un infrastruktūras elementus (solus u.c.), tiem ir jābūt no izturīga, grūti salaužama materiāla, lai pēc iespējas samazinātu gan to bojāšanas risku, gan arī ilgtermiņa uzturēšanas izmaksas. Teritorijas degradācijas pazīmes, kā, piemēram, neatbilstoši grafiti, izdemolētas ēkas, pamesti un izdemolēti transportīdzekļi u.c. īpašuma bojāšanas pēdas, ir jālikvidē, cik drīz vien iespējams.

Kopsavilkums

- Ārtelpu objektiem iespēju robežās ir jābūt no materiāliem, kurus nav iespējams bojāt vai iznīcināt.
- Vandalisma pēdas (grafiti, salauzti soliņi u.c.) ir jālikvidē pēc iespējas ātrāk, jo ātra bojātā objekta atjaunošana mazina atkārtotu vandalisma risku.

Sociālās aktivitātes

Lai teritorijā samazinātu drošības riskus, būtiski ir nodrošināt tajā arī sociālās aktivitātes, kas veicina publisko telpu izmantošanu dažādu drošu aktivitāšu īstenošanai. Viena no galvenajām nostādnēm – drošas sociālās aktivitātes teritorijā piesaista jaunus cilvēkus, kuri, savukārt, šādā veidā pilda arī citus drošības kritērijus (kā, piemēram, nodrošina dabisko uzraudzību u.c.).

Tādēļ būtiski, lai teritorijā paredzētās sociālās aktivitātes nav savstarpēji konfliktējošas, piemēram, dzīvojamajos rajonos netiek izveidotas spēļu zāles un bāri, kas izraisa šo teritoriju funkcionālas pretrunas, t.i., vidē, kas primāri ir paredzēta dzīvošanai, tiek radīts objekts, kurš piesaista cilvēkus nakts izklaidēm. Līdzīgi ir arī ar dažādu tirdzniecības vietu ierīkošanu daudzdzīvokļu namu dzīvojamajā zonā, jo tas piesaista lielu skaitu šai teritorijai nepiederošu cilvēku. Tādējādi tiek apgrūtinātas konkrētās teritorijas cilvēku iespējas nodrošināt dabisko uzraudzību un kontroli pār savu dzīves telpu.

Drošas sociālās aktivitātes var būt gan pašu iedzīvotāju organizētas, piemēram, ikgadējās talkas un ielas svētki, gan iepriekš plānotas, attīstot konkrētu teritoriju, piemēram, izveidojot sporta laukumus vai bērnu rotaļu laukumus. Tādā veidā ir iespējams ietekmēt teritorijas izmantošanu, būtiski mainot tās funkcionēšanas nosacījumus un tādējādi ietekmējot arī drošības aspektus.

Noziegumu ir vieglāk izdarīt, ja pastāv vairākas ar sociālajām aktivitātēm saistītas problēmas:

- teritorija ir ļoti klusa (nav iedzīvotāju kustības), vai arī tā ir pārblīvota (liels cilvēku skaits);
- teritorijā norit savstarpēji pretrunīgas aktivitātes, piemēram, spēļu zāles vai lombardi atrodas daudzdzīvokļu ēku rajonos;
- riska aktivitātes vai objekti tiek izvietoti nedrošās vietās, un nav nevienas sociālās aktivitātes, kas to kompensētu. Piemēram, autostāvlaukums ēkas galos nenodrošina uzraudzību, taču ielu tirdzniecības vietas u.c., kas nodrošinātu kaut minimālu dabisko uzraudzību, nav paredzētas.

21. attēls. Konfliktējošas sociālās aktivitātes piemērs

Neatbilstošas sociālās aktivitātes var būtiski palielināt drošības riskus noteiktās apkaimēs. Piemēram, daudzdzīvokļu ēku teritorijās izveidojot iepirkšanās vietas, kuru darbības princips jau paredz daudzu teritorijai nepiederošu personu piesaistišanu, tiek vājināta teritorijas piederības sajūta un samazinātas dabiskās uzraudzības iespējas, jo teritorijā ir pastāvīga svešinieku klātbūtne.

Sociālo aktivitāšu plānošana un atbilstoša to izvietošana var būtiski uzlabot drošību, gan iespēju robežās nepieļaujot noziegumu izdarīšanu, gan arī paaugstinot cilvēku drošības sajūtu. Viens no galvenajiem principiem, kuru nepieciešams ņemt vērā, – aktivitātes vai objekti ar paaugstinātu risku (bērnu rotaļlaukumi) ir jāizvieto drošā vidē (teritorijā, kur ir dabiskā uzraudzība), savukārt drošus objektus vai aktivitātes (ielu tirdzniecības vietas), gluži pretēji, var izvietot teritorijās, kurās ir drošības problēmas. Šādā veidā arī nedrošajās teritorijās tiek veikta uzraudzība, un tas attur potenciālos noziedzniekus un paaugstina teritorijas izmantotāju drošības sajūtu.

22. attēls. Sociālās aktivitātes piemērs

Attēlā redzams drošas sociālās aktivitātes piemērs pilsētvidē, t.i., ir paredzēta vieta ielu tirdzniecībai, tādējādi veicinot teritorijas uzraudzību un samazinot likumpārkāpumu iespējamības riskus.

Kopsavilkums

- Tirdzniecības veikalu/spēļu zāļu u.c. objektu izveide dzīvojamo ēku teritorijā būtu pieļaujama vien tad, ja piekļuve šiem objektiem tiek organizēta uz pilsētas ielas pusi (t.s. objekts atrodas uz pilsētas ielas, nevis dzīvojamo ēku iekškvartālā).
- Atļaujot tādu riska objektu izveidi, kuri var piesaistīt noziedzību vai radīt citus drošības riskus (bāri, naktsklubi, spēļu zāles u.c. izklaides vietas), īpaši jāņem vērā šo objektu mērogs attiecībā pret lokālo teritoriju, kurā šis objekts atradīsies.
- Komercdarbība daudzdzīvokļu ēkās vai ēku pirmajos stāvos pieļaujama tikai tad, ja, piemēram, veikalā, ir paredzēta atsevišķa ieeja.

PILSĒTVIDES DROŠĪBAS IZVĒRTĒJUMS

Kas ir drošības izvērtējums?

Rokasgrāmatā skaidrotie drošas vides kritēriji ir pietiekami, lai to atbilstoša ieviešana palīdzētu veidot drošāku un ilgtspējīgāku dzīves telpu ikvienam no mums.

Tā kā drošības kritēriji nav matemātikas formula, kuru var piemērot, neņemot vērā lokālo kontekstu, t.s. arī aktuālos likumpārkāpumus, nereti labākai lēmumu pieņemšanai par teritorijas vai kokrēta objekta attīstībā iekļaujamajiem drošības aspektiem ir nepieciešams veikt drošības izvērtējumu.

Drošības izvērtējums var ietvert gan konkrēta objekta, kvartāla, apkaimes vai pat pilsētas mēroga izvērtējumu. Drošības izvērtējumu var veikt gan jau funkcionējošai teritorijai, gan būvprojektam.

Ko ietver drošības izvērtējums?

Drošības izvērtējums atkarībā no nepieciešamības ietver gan rokasgrāmatā minēto drošas vides kritēriju kopumu, gan papildkritērijus, kuri izriet no drošības izvērtējuma mērķa un mēroga.

Drošības izvērtējums var būt īpaši lietderīgs gadījumos, ja ir nepieciešams apzināt riskus kādā teritorijā pirms lielāku projektu attīstīšanas, kā, piemēram, pirms vairāku daudzdzīvokļu ēku vai lielveikalu u.c. būvniecības sākšanas.

Lai veiktu kvalitatīvu drošības izvērtējumu, nepieciešamas specifiskas zināšanas par drošību un ar to saistītajiem riskiem. Tāpēc parasti šāda rakstura izvērtējumu veic noziedzības novēršanas speciālisti atsevišķi vai sadarbībā ar pilsētplānošanas speciālistiem.

Latvijas Valsts policija aicina pilsētplānotājus, arhitektus, ainavu arhitektus u.c. speciālistus, kuri tiešā veidā veido un ietekmē pilsētvidi, izmantot rokasgrāmatā aprakstītos drošības kritērijus, attīstot jaunus vai pārveidojot jau esošos objektus.

Papildinformāciju par pilsētvides drošības aspektiem un to izmantošanu, padziļinātu drošas vides kritēriju apguvi vai drošības auditu īstenošanas iespējām iespējams saņemt, sazinoties ar Valsts policijas Prevencijas vadības nodaļu (pvn@vp.gov.lv).

Lai mums izdodas atrast radošus risinājumus un kopā veidot drošu dzīves telpu!

Piezīmes

